

Latvijas Dizaina padomes sēde
2026.gada 14.janvārī plkst.15.00, klātienē Radošo industriju inkubatorā,
Elizabetes ielā 41/45.

Protokols Nr. 1/2026

Piedalījās: Ingūna Elere, Dita Danosa, Karine Kalniņa, Lilita Sparāne, Barbara Ābele, Māra Liepa-Zemeša, Liene Gulbe, Ilze Kupča, Ilze Grava, Dzintra Purviņa.
Attālināti - Barbara Freiberga, Armīns Skudra, Inese Baranovska.

Vadīja: Karine Kalniņa

Dienaskārtība:

1. **Diskusija par LKA veikto pētījumu “Dizaina nozares identificēšana un ekonomiskā aktivitāte Latvijā”.**
2. **Profesiju standarts “Interjera dizainers” (profesionālās kvalifikācijas prasības), precizētais standarts un tā turpmākā virzība.**
3. **Dizaina un arhitektūras konkursu un iepirkumu jautājumu aktualitātes.**

D.Purviņa atgādina par iepriekšējā LDP sēdē 2025.gada 10.decembrī notikušajām diskusijām, kurā padome lēma, ka padomes locekļi iepazīsies detalizētāk ar pētījumu un sniegs vienotu formulējumu/vienotu pozīciju (priekšlikumus), kā labāk apzīmēt (tulkot un adaptēt) ar dizaina prasmēm saistītās profesijas un darba vietas, kas pētījumā tiek apzīmēta kā *dizaina domāšana* atbilstoši OECD “Oslo Manual 2018” metodoloģijai, kā arī citus papildinošus priekšlikumus rekomendācijām politikas veidotājiem. Informē, ka notika arī atsevišķu padomes locekļu sanāksme 2025.gada 29.decembrī, kurā tika izteikti viedokļi un priekšlikumi pētījuma precizēšanai un, kurā tika nolemts sasaukt atsevišķu padomes sēdi 2026.gada 14.janvārī par minēto jautājumu.

K.Kalniņa atgādina par sanāksmi šaurākā lokā par pētījumu 2025.gada 29.decembrī, atzīmē saņemto dizaina pētnieces, Dr. Aijas Freimanis atzinumu un aicina padomes locekļus izteikt viedokļus.

D.Danosa informē, ka ir konsultējusies ar Banku augstskolas mācībspēkiem, un savu viedokli ir noformulējusi sekojoši, ko aicina pievienot pie padomes kopīgā viedokļa.

1) “Par pētījuma saturu sadaļās “ Ekonomiskā aktivitāte dizaina nozarē” un “Dizaina nozares ekonomiskais raksturojums”

Dizaina padome atzīst, ka izstrādātais pētījums “ Dizaina nozares identificēšana un ekonomiskā aktivitāte Latvijā” ir ilgi gaidīts un nozarei būtisks industrijas pamatpētījums. Tā sadaļās “ Ekonomiskā aktivitāte dizaina nozarē” un “Dizaina nozares ekonomiskais raksturojums” veiktā analīze ļauj skatīt dizainu ne tikai kā atsevišķu radošās industrijas nozari, bet arī kā horizontālu komponenti pievienotās vērtības radīšanā dažādos tautsaimniecības sektoros. Apzinot NACE kodus, balstoties starptautiski atzītā Apvienotās Karalistes Dizaina padomes metodoloģijā, pētījums pirmo reizi Latvijas kontekstā parāda dizaina uzņēmumu un prasmju izmantojumu

plašā saimniecisko darbību spektrā, apgāžot līdzšinējo priekšstatu par dizainu kā šauru nozari ar mazu devumu ekonomikā, un rada pamatu turpmākai metodoloģijas lietošanai, datu salīdzināšanai un argumentācijai par atbalsta instrumentu nepieciešamību.

2) Priekšlikums sadaļai “Ar dizaina prasmēm saistītās profesijas un darba vietas” dizaina prasmēm saistīto profesiju kategorizācijai.

Dizaina padome konstatē, ka sadaļā “**Ar dizaina prasmēm saistītās profesijas un darba vietas**” dizaina prasmēm saistīto profesiju kategorizācijai izmantotā OECD “**Oslo Manual 2018**” pieeja sākotnējai profesiju atlasei kopumā var tikt uzskatīta par pamatotu. Vienlaikus pētījumā iztrūkst būtisks posms pirms datu atlases un apstrādes — profesiju kodu izvērtēšana un pielāgošana dizaina ekonomikas kontekstam Latvijā.

Tā kā šāda atlase nav veikta, profesiju loks, kas attiecināts uz Latvijas dizaina ekonomiku, ir pārāk plašs un nepietiekami pamatots, kā rezultātā veidojas maldīgi pārāk optimistiska statistiskā aina. Dizaina padome aicina, līdzīgi kā tas tika darīts ar NACE kodiem, veikt skrupulozu profesiju izvērtēšanu, ieviešot tiešās un daļējās attiecināmības principu, lai iegūtu iespējami objektīvāku priekšstatu par dizaina ekonomiku Latvijā.”

K.Kalniņa uzsver, ka pētījuma procesā fokusa grupas intervijās netika pieaicināti dizaina jomā praktizējoši profesionāļi.

B. Ābele uzsver, ka pētījums ir veikts valsts pētījumu programmā, un tas ir arī Kultūras ministrijas pasūtījums un savā ziņā arī Latvijas Dizaina padomes pasūtījums.

B.Ābele piekrīt Dr. Aijas Freimanis iebildumiem. Atzīmē, ka ir salīdzināti statistikas dati, bet atzīmē arī nepilnības procesā. Uzsver, ka sevi netika uzskatījusi par daļu no fokusa grupas, bet kā daļu no Dizaina padomes, kuri palīdz precizēt darba uzdevumu, jo abas pētnieces nav no dizaina jomas. LDP pārstāvji ir palīdzējuši precizēt uzdevumu. Par NACE kodiem – notika diskusijas, un NACE kodu tabulas mēs katra aizpildījām individuāli, un tīri subjektīvi atzīmējām, ko katra uzskatīja par attiecināmu vai neattiecināmu. Atgādina, ka tika solīts, ka pēc tam sekos padomē diskusija par tiem NACE kodiem, kas tieši būtu attiecināmi uz dizaina nozari. Atgriezeniskā saite un plašākas diskusijas tomēr nenotika. Līdz ar to dialogs nenotika, un netika izmantotas tās iespējas, ko padome kā konsultatīva institūcija sniedz.

B.Ābele uzsver, ka gaidīja, ka pētnieces piesaistīs fokusa grupā Latvijas pieredzējušo dizaina uzņēmumu vadītājus, dizainerus un arī jaunos dizainerus. Terminoloģija ir svarīga, un nevar likt *vienā traukā* dizaina domāšanu un inženiertehniskos risinājumus. Dizaina domāšana ir tikai viena no dizaina metodēm, un tā var tikt izmantota gan produktu dizainā, gan inženiertehniskajos risinājumos, gan preču un pakalpojumu dizainēšanā un citviet.

Ja pētījuma datiem šķietami izriet, ka Latvija ir “dizaina lielvalsts”, tad būtisks jautājums ir, kur efektīvi izmantot šos pētījuma datus un šo instrumentu? Atzīmē, ka padome nereti pārkāpj savas robežas un atgādina, ka Dizaina padome ir tikai konsultatīvā padome, bet realitātē bieži vien kļūst par darba grupu.

K.Kalniņa norāda uz secinājumu formulējumiem un to interpretāciju, kuriem ir jābūt precīziem.

D.Danosa oponē, ka pētījumā ir korekti norādītas atsauces par tieši uz dizainu attiecināmām profesijām un ar dizainu nozari saistītajām profesijām. OECD “Oslo Manual 2018” metode ir pielikta klāt vēlāk procesā. Uzsver, ka LDC ir jau iepriekš identificējis tos NACE kodus, kur uzņēmumu darbība saistīta ar dizaina jomu (tostarp reklāma un arhitektūra). Uzsver, ka pētījumā parādās noderīgi dati un fakti par uzņēmējdarbību, ko varētu izmantot tikšanās reizēs ar LIAA. Pētījumam ir lietojamība.

I.Elere uzsver, ka pievienojas dizaina pētnieces Dr. Aijas Freimanis, *TU Dublin School of Art and Design* lektores viedoklim.

B.Ābele uzsver, ka pētījumā līdzās ekonomiskajam griezumam, būtu bijis precīzi jānošķir un jāparāda arī tās profesijas un NACE kodi, uz ko attiecināms dizains sekojošā griezumā, vai tas ir materiālais dizains (produkti) vai nemateriālais dizains (pakalpojumi un procesi), tos kait arī publiskie pakalpojumi valsts sektorā, arī pakalpojumi sociālā dizaina jomā.

D.Danosa atgādina par pirmo tikšanos Latvijas Kultūras akadēmijā ar pētniecēm (vēl pirms pētījuma uzsākšanas), kur tika uzsvērts, ka šis būs ekonomiska rakstura pētījums un pārāk plašu un detalizētu to nevarēs izvērst.

L.Sparāne pauž viedokli, ka publiskais sektors šajā ekonomiskajā pētījumā netiks izcelts. Uzsver, ka strādājot ar studentiem diemžēl nākas izmantot 10 gadus vecus datus, un vienlaikus jāatzīst, ka nav jaunāku datu. Piekrīt, ka pēc šī pētījuma nākamajam vajadzētu būt tādām, kas orientētos uz to, kā mērīt dizaina ietekmi publiskajā sektorā un izmaiņu procesu, jo privātais sektors ir atkarīgs no publiskā sektora (piem.likumdošana).

K.Kalniņa norāda, ka pēc analogijas studenti varētu atsauksies uz šī jaunā dizaina pētījuma datiem kā patiesiem datiem, kas ir diskutabli.

L.Gulbe piebilst, ka svarīgi būtu zināt, kur pētījuma dati tālāk tiek izplatīti. Iespējams, ka tie nonāk arī Finanšu ministrijā, un, ja dati nav precīzi, tad tas nav labākais veids, kā reprezentēt nozari.

I.Grava uzsver, ka būtu jāatzīmē, ka fokusa grupā nenotika intervijas ar praktizējošiem dizaineriem, pārstāvjiem no dizaina uzņēmumiem.

D.Danosa ierosina priekšlikumus nodaļā “Ar dizaina prasmēm saistītās profesijas un darba vietas” dizaina prasmēm saistīto profesiju kategorizācija sašaurināt to profesiju

skaitu, kas saistītas ar dizaina nozari (Pielikums N.2, un pārbaudīt (validēt) intervijā ar ekspertiem.

Padomes locekļu viedokļi dalās, un tiek ierosināts noformulēt izteiktos iebildumus un priekšlikumus atsevišķi un nobalsot par katru punktu atsevišķi. Skatīt pielikumā noformulētos padomes iebildumus un priekšlikumus.

2.Profesiju standarts “Interjera dizainers” (profesionālās kvalifikācijas prasības), precizētais standarts un tā turpmākā virzība.

I.Kupča ziņo, ka Andra Irbīte (LU) ir veikusi labojumus un precizējusi profesiju standarts “Interjera dizainers” atbilstoši tiem priekšlikumiem, ko iesūtīja padomes kolēģi. Ir atlikusi profesiju standarta preambula, kurā būtu jāprecizē labskanīgāka valoda. Matīss Zvaigzne ir iesūtījis uzlabotu preambulas teksta redakciju, un padomes locekļi vienoti to atbalsta. Uzsver, ka profesiju standarti *Vides dizainers* un *Interjera dizainers* ir nošķirtas kā atsevišķas patstāvīgas profesionālās kvalifikācijas, un šobrīd tukšā čaula ir vides dizainera standarts, kas ir vajadzīgs nozarei, bet tā izstrādi iniciēs augstskola, kura šo studiju programmu tālāk īsteno.

M.Liepa-Zemeša uzsver, ka RTU būtu interese par Dizainera profesijas standartu, kas būtu attiecināms uz profesionālo maģistra studiju programmu, jo līdz šim tāds nav izveidots. Atzīmē, ka RTU ir veikusi anketēšanu par dizaina studiju programmām, un drīzumā būtu gatava padomi iepazīstināt ar anketēšanas datiem.

D.Danosa ierosina turpmāk šos standarta aprakstus veidot saprotamākā, vieglākā valodā, nesadrumstalotus un vairāk holistiskus, lai nav tik smagnēji.

D.Purviņa arī ierosina uzlabot standarta formātu, par ko šobrīd ir atbildīga Valsts izglītības attīstības aģentūra.

I.Kupča un L.Sparāne piekrīt, ka padome var sniegt priekšlikumus, lai mainītu standarta veidošanas procesu.

I.Kupča aicina padomes kolēģus saskaņot Interjera dizainera standartu un virzīt to tālāk apstiprināšanai Kultūrizglītības padomē, padomes sēde plānota 20.janvārī.

Dizaina padome balso par profesijas standarta “Interjera dizainers” saskaņošanu ar atzīmi, ka tiek precizēta ar Matīsa Zvaigznes iesūtīto precizēto preambulas aprakstu.

Informācijai: Kultūrizglītības padomes sēdē (20.01.2026) ir apstiprināts profesijas standarts “Interjera dizainers” un tas ir nosūtīts turpmākai izskatīšanai Valsts izglītības attīstības aģentūrai.

3.Dizaina konkursi un publiskie iepirkumi – aktuālā situācija.

K.Kalniņa aktualizē konkursu jautājumu saistībā ar Dabas aizsardzības pārvaldes izsludināto metu konkursu Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas centra ekspozīcijai “Salacas krastos un dzelmē”, kas tika izsludināts 2025.gada decembrī.

<https://www.daba.gov.lv/lv/jaunums/dabas-aizsardzibas-parvalde-izsludina-metu-konkursu-ziemelvidzemes-biosferas-rezervata-dabas-centra-ekspozicijai-salacas-krastos-un-dzelme>

D.Danosa iezīmē aktuālo darbu pie dizaina konkursiem, pie kā šobrīd strādā LDC .

Uzsver, ka Saeimā oktobrī ir izskatīti grozījumi Publisko iepirkumu likumā 1.lasījumā ar daudzām būtiskām izmaiņām. Finanšu ministrijas (FM) darba grupa strādā pie priekšlikumiem, akcentē, ka virkne konkrētu izmaiņu ir iekļautas FM darba grupas priekšlikumos, piemēram, par labu pārvaldības procesu. Uzsver, ka LDC ir uzsākusi un turpina iesākt dizaina iepirkumu vadlīniju izstrādāšanu un, darbs tiks turpināts tad, kad būs skaidrs, kuri grozījumi tiks virzīti Iepirkumu likumā.

D.Purviņa informē, ka drīzumā tiek plānota Nacionālās arhitektūras padomes (NAP) sēde par arhitektūras konkursu un publisko iepirkumu jautājumiem, uz kuru ir aicināti arī LDP pārstāvji, lai abas nozares kopīgi apspriestu šos jautājumus.

(Informācijai: NAP sēde notika 29.01.2026 par arhitektūras un dizaina konkursiem un publiskajiem iepirkumiem).

Informācijai:

Latvijas Arhitektu savienība (LAS) ir reaģējusi uz otru izsludināto metu konkursu, LAS 13.01. 2026 ir nosūtījusi vēstuli saistībā ar otru Dabas aizsardzības pārvaldei un IUB, norādot, ka izsludinātais metu konkurss neatbilst metu konkursu labajai praksei (nesamērīgas konkursa prasības, godalgu neesamība u.c.).

LDC ir nosūtījusi šādas vēstules:

21.01.2026 – Dabas aizsardzības pārvaldei, CC: VARAM, IUB un KM *Par metu konkursa ‘Salacas krastos un dzelmē’, ID Nr. DAP2025/53-MK” pārtraukšanu esošajā redakcijā*

29.01.2026, Nacionālajai arhitektūras padomei un Kultūras ministrijai *Par dizaina iepirkumu konkursu problemātiku Latvijā.*

Latvijas Dizaina padomes priekšsēdētāja

K.Kalniņa

Protokolēja

D.Purviņa

Pielikumā: 1. LDP – sniegtie priekšlikumi un Dr. Aijas Freimanis viedoklis.